ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 14.12.2020
COM(2020) 799 final

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Έκθεση σχετικά με τις άδειες εξαγωγής του 2019 σύμφωνα με τον κανονισμό για το εμπόριο ορισμένων αντικειμένων δυναμένων να χρησιμοποιηθούν για τη θανατική ποινή, για βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία

1. Εισαγωγή

Στόχος του κανονισμού (ΕΕ) 2019/125 για το εμπόριο ορισμένων αντικειμένων δυναμένων να χρησιμοποιηθούν για τη θανατική ποινή, για βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία ([1]) (στο εξής: κανονισμός) είναι η παρεμπόδιση, αφενός, της θανατικής ποινής και, αφετέρου, των βασανιστηρίων και άλλης σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας σε χώρες εκτός της ΕΕ. Στον κανονισμό γίνεται διάκριση μεταξύ αντικειμένων τα οποία:

- εκ φύσεως προορίζονται για καταχρηστική χρήση και δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να αποτελούν αντικείμενο εμπορίου (παράρτημα II) ή
- μπορούν να χρησιμοποιηθούν για νόμιμους σκοπούς, όπως ο εξοπλισμός για την επιβολή του νόμου (παράρτημα III) ή τα αντικείμενα για θεραπευτική χρήση (παράρτημα IV).

Το εμπόριο των εν λόγω αντικειμένων υπόκειται σε ορισμένους περιορισμούς.

Το άρθρο 26 παράγραφος 3 του κανονισμού ορίζει ότι τα κράτη μέλη πρέπει να εκπονούν δημόσια, ετήσια έκθεση δραστηριοτήτων. Η έκθεση πρέπει να παρέχει πληροφορίες σχετικά με τον αριθμό των αιτήσεων που έχουν ληφθεί, τα αντικείμενα και τις χώρες που αφορούν οι αιτήσεις και τις αποφάσεις που έχουν ληφθεί όσον αφορά τις αιτήσεις. Το άρθρο 26 παράγραφος 4 ορίζει ότι η Επιτροπή πρέπει να συντάσσει ετήσια έκθεση που συγκεντρώνει τις ετήσιες εκθέσεις δραστηριοτήτων που έχουν δημοσιεύσει τα κράτη μέλη. Η έκθεση πρέπει να είναι δημοσίως διαθέσιμη.

Η παρούσα έκθεση της Επιτροπής παρέχει πληροφορίες σχετικά με τις δραστηριότητες χορήγησης αδειών από τα κράτη μέλη για τις εξαγωγές αντικειμένων το 2019([2]), τα οποία είναι δυνατό να χρησιμοποιηθούν για βασανιστήρια ή για τη θανατική ποινή το 2019.

Όλα τα κράτη μέλη κοινοποίησαν τον αριθμό των αδειών εξαγωγής που χορηγήθηκαν και απορρίφθηκαν δυνάμει του άρθρου 11 παράγραφος 1 και του άρθρου 16 παράγραφος 1, καθώς και τα αντικείμενα και τις χώρες προορισμού τις οποίες αφορούσαν. Στις περισσότερες περιπτώσεις, οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών κοινοποίησαν επίσης τον αριθμό ή τις ποσότητες των αντικειμένων που έλαβαν άδεια εξαγωγής και την κατηγορία τελικού χρήστη στον οποίον παραδόθηκαν τα αντικείμενα.

1 ΕΕ L 30 της 31.1.2019, σ. 1.

2 Η παρούσα έκθεση δεν παρέχει πληροφορίες σχετικά με τη χρήση της ενωσιακής γενικής άδειας εξαγωγής από τους εξαγωγείς για τις εξαγωγές αντικειμένων που απαριθμούνται στο παράρτημα IV (παράρτημα V του κανονισμού (ΕΕ) 2019/125).

Άδειες δυνάμει του κανονισμού (ΕΕ) 2019/125

Σύμφωνα με το άρθρο 11 παράγραφος 1 και το άρθρο 16 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) 2019/125, απαιτείται άδεια εξαγωγής ([3]) για τα αντικείμενα που απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙΙ (άρθρο 11 παράγραφος 1) και στο παράρτημα IV (άρθρο 16 παράγραφος 1).

Στο παράρτημα ΙΙΙ παρατίθενται ορισμένα αντικείμενα που είναι δυνατό να χρησιμοποιηθούν για την επιβολή βασανιστηρίων ή άλλης σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας. Τα αντικείμενα στο παράρτημα ΙΙΙ διακρίνονται στις ακόλουθες κλάσεις: αντικείμενα σχεδιασμένα για την καταστολή ανθρώπων· όπλα και συσκευές σχεδιασμένες για τον έλεγχο ταραχών ή την αυτοπροστασία, και όπλα και εξοπλισμός για τη διάχυση χημικών ουσιών εξουδετέρωσης ή ερεθισμού με σκοπό τον έλεγχο ταραχών ή την αυτοπροστασία και συναφείς ουσίες.

Στο παράρτημα IV παρατίθενται ορισμένες χημικές ουσίες που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν σε θανατηφόρες ενέσεις.

Εκτός από τις περιπτώσεις όπου η ενωσιακή γενική άδεια εξαγωγής που καθορίζεται στο παράρτημα V χρησιμοποιείται για εξαγωγές αντικειμένων τα οποία απαριθμούνται στο παράρτημα IV, η άδεια εξαγωγής πρέπει να λαμβάνεται από τις αρμόδιες αρχές του οικείου κράτους μέλους, οι οποίες απαριθμούνται στο παράρτημα Ι του κανονισμού.

Οι εξαγωγές προς προορισμούς που απαριθμούνται στην ενωσιακή γενική άδεια εξαγωγής μπορούν συνήθως να πραγματοποιούνται χωρίς τη χορήγηση ειδικής ή συνολικής άδειας από κράτος μέλος. Σύμφωνα με τη μέχρι τώρα προσέγγιση, οι χώρες εκτός ΕΕ συμπεριλαμβάνονται στο παράρτημα V εάν έχουν κυρώσει σχετική διεθνή συμφωνία με την οποία δεσμεύονται να καταργήσουν τη θανατική ποινή για όλα τα εγκλήματα. Για τις χώρες εκτός του Συμβουλίου της Ευρώπης, αυτό σημαίνει ότι η ενδιαφερόμενη χώρα πρέπει να έχει κυρώσει το Δεύτερο Προαιρετικό Πρωτόκολλο στο Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα (ICCPR) χωρίς επιφυλάξεις.

Ωστόσο, αν υπάρχουν βάσιμες υποψίες ως προς την ικανότητα του εξαγωγέα να συμμορφωθεί προς τους όρους της άδειας ή προς τη νομοθεσία που αφορά τους εξαγωγικούς ελέγχους, η αρμόδια αρχή μπορεί να του απαγορεύσει τη χρήση της ενωσιακής γενικής άδειας εξαγωγής.

Το άρθρο 20 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2019/125 ορίζει ότι η άδεια εξαγωγής που χορηγείται από κράτος μέλος μπορεί να είναι ειδική (άδεια εξαγωγής προς έναν τελικό χρήστη ή παραλήπτη σε χώρα εκτός ΕΕ) ή συνολική άδεια (άδεια εξαγωγής προς έναν ή περισσότερους

3 Στο άρθρο 2 στοιχείο δ) του κανονισμού (ΕΕ) 2019/125, ως «εξαγωγή» ορίζεται «κάθε έξοδος αντικειμένων από το τελωνειακό έδαφος της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένης της εξόδου αντικειμένων για την οποία απαιτείται τελωνειακή διασάφηση, καθώς και της εξόδου αντικειμένων μετά από την αποθήκευσή τους σε ελεύθερη ζώνη κατά την έννοια του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 952/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου».

συγκεκριμένους τελικούς χρήστες ή διανομείς σε μία ή περισσότερες συγκεκριμένες χώρες εκτός ΕΕ) ([4]).

Τα άρθρα 3, 4 και 5 του κανονισμού απαγορεύουν την εξαγωγή, την εισαγωγή και τη διαμετακόμιση των αντικειμένων που απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙ. Οι αρμόδιες αρχές μπορούν να χορηγούν παρέκκλιση από την απαγόρευση, αλλά μόνον εφόσον αποδεικνύεται ότι τα εν λόγω αντικείμενα θα χρησιμοποιηθούν μόνο για δημόσια έκθεση σε μουσείο (είτε σε χώρα εκτός ΕΕ είτε, σύμφωνα με το άρθρο 4, σε κράτος μέλος) λόγω της ιστορικής σημασίας τους.

2. Άδειες που χορηγήθηκαν και άδειες που απορρίφθηκαν

Το 2019, ο συνολικός αριθμός των αδειών που κοινοποιήθηκαν ανήλθε σε 285, ενώ 11 κράτη μέλη ανέφεραν ότι είχαν χορηγήσει άδειες. Τα υπόλοιπα κράτη μέλη ενημέρωσαν την Επιτροπή ότι δεν είχαν λάβει αιτήσεις για τη χορήγηση αδειών δυνάμει του κανονισμού.

Δεδομένου ότι ο ορισμός της ειδικής άδειας και της συνολικής άδειας σύμφωνα με το άρθρο 2 του κανονισμού δεν περιλαμβάνει ποσοτική συνιστώσα, η ένδειξη του αριθμού των αδειών που χορηγήθηκαν δεν αποτελεί ένδειξη του αριθμού ή της ποσότητας των αντικειμένων που καλύπτουν οι εν λόγω άδειες. Επίσης, οι πληροφορίες που διαβιβάζουν τα κράτη μέλη στην Επιτροπή δεν κάνουν διάκριση κατά κανόνα μεταξύ ειδικών αδειών και συνολικών αδειών.

Ο κανονισμός απαιτεί από τις αρμόδιες αρχές να ελέγχουν κατά πόσο μια άδεια εξαγωγής περιέχει ενδείξεις ότι, σε περίπτωση εξαγωγής, τα αντικείμενα ενδέχεται να χρησιμοποιηθούν για την επιβολή βασανιστηρίων ή άλλης σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (παράρτημα ΙΙΙ) ή για τη θανατική ποινή (παράρτημα IV). Για τον σκοπό αυτόν, το άρθρο 20 παράγραφος 8 του κανονισμού ορίζει ότι η αρμόδια αρχή θα πρέπει να λαμβάνει «πλήρεις πληροφορίες, ιδίως σχετικά με τον τελικό χρήστη, τη χώρα προορισμού και την τελική χρήση των αντικειμένων».

Το 2019, απορρίφθηκαν έξι αιτήσεις ([5]) για άδεια εξαγωγής, σύμφωνα με τα στοιχεία που υποβλήθηκαν. Οι απορριφθείσες αιτήσεις που κοινοποιήθηκαν το 2019 αφορούσαν ορισμένες σκοπούμενες συναλλαγές με πελάτες στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, στην Κίνα, στην Ινδία, στο Ισραήλ, στη Νιγηρία και στον Νίγηρα. Οι συναλλαγές που δεν έλαβαν άδεια αφορούσαν κυρίως αντικείμενα που απαριθμούνται στον κωδικό 3.1 ([6]) του παραρτήματος ΙΙΙ. Η σκοπούμενη εξαγωγή στη Νιγηρία αφορούσε

4 Στο άρθρο 2 στοιχείο ιστ) παρέχεται ο πλήρης ορισμός της «ειδικής άδειας». Στο άρθρο 2 στοιχείο ιζ) παρέχεται ο πλήρης ορισμός της «συνολικής άδειας».

5 Ο αριθμός των «απορρίψεων» το 2019 διαφέρει από τον αριθμό που αναφέρεται στην έκθεση επανεξέτασης (COM(2020) 343), καθώς συμπεριλαμβάνει δεδομένα που δεν ήταν διαθέσιμα κατά την οριστικοποίηση της έκθεσης.

6 Αντικείμενα που απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙΙ υπό τον κωδικό 3.1: φορητά όπλα και εξοπλισμός για τη χορήγηση ή τη διάχυση μιας δόσης χημικής ουσίας εξουδετέρωσης ή ερεθισμού.

αντικείμενα που απαριθμούνται στον κωδικό 3.6 ([7]) του παραρτήματος ΙΙΙ. Η σκοπούμενη εξαγωγή στην Ινδία αφορούσε αντικείμενα που απαριθμούνται στο παράρτημα IV (*θειοπεντάλη*).

Τα άρθρα 3, 4 και 5 του κανονισμού απαγορεύουν την εξαγωγή, την εισαγωγή και τη διαμετακόμιση, αντίστοιχα, των αντικειμένων που απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙ. Ο κανονισμός επιτρέπει στις αρμόδιες αρχές να χορηγούν παρέκκλιση από την απαγόρευση, αλλά μόνον εφόσον αποδεικνύεται ότι τα εν λόγω αντικείμενα θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για δημόσια έκθεση σε μουσείο (είτε σε χώρα εκτός ΕΕ είτε, σύμφωνα με το άρθρο 4, σε κράτος μέλος) λόγω της ιστορικής σημασίας τους. Οι αρμόδιες αρχές ανέφεραν ότι δεν χορήγησαν τέτοιες παρεκκλίσεις το 2019.

Στο *παράρτημα 1* της παρούσας έκθεσης παρέχονται πληροφορίες σχετικά με τον αριθμό των αδειών εξαγωγής που χορηγήθηκαν από τις αρμόδιες εθνικές αρχές το 2019, ανά κατηγορία αντικειμένων (παράρτημα ΙΙΙ και παράρτημα IV). Οι εξαγωγές δυνάμει της ενωσιακής γενικής άδειας εξαγωγής (παράρτημα V του κανονισμού (ΕΕ) 2019/125) δεν περιλαμβάνονται στις πληροφορίες σχετικά με τον αριθμό των αδειών που χορηγήθηκαν.

Στο *παράρτημα 2* παρέχονται πληροφορίες σχετικά με τον αριθμό των αιτήσεων που εγκρίθηκαν και που απορρίφθηκαν κατά την περίοδο 2017-2019.

Στο *παράρτημα 3* παρέχονται πληροφορίες σχετικά με τους κύριους κοινοποιηθέντες προορισμούς των εξαγωγών που έλαβαν άδεια.

Στα *παραρτήματα 4 και 5* παρέχεται επισκόπηση των αντικειμένων που έχουν λάβει άδεια εξαγωγής, των προορισμών τους και της κοινοποιηθείσας τελικής χρήσης τους.

3. Τελικοί χρήστες

Οι πληροφορίες που λαμβάνει η Επιτροπή καθιστούν δυνατή τη διάκριση μεταξύ της τελικής χρήσης για την επιβολή του νόμου, για επιστημονικούς σκοπούς και σκοπούς υγειονομικής περίθαλψης (σε νοσοκομεία και για κτηνιατρική χρήση) και της τελικής χρήσης από εταιρείες παροχής υπηρεσιών ασφάλειας και εταιρείες διενέργειας συναλλαγών.

Στο *παράρτημα 6* συνοψίζονται οι πληροφορίες που παρασχέθηκαν στην Επιτροπή σχετικά με την κοινοποιηθείσα τελική χρήση των εξαγωγών που έλαβαν άδεια το 2019.

7 Αντικείμενα που απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙΙ υπό τον κωδικό 3.6: σταθερός ή αναρτώμενος εξοπλισμός για τη διάχυση παραγόντων εξουδετέρωσης ή ερεθισμού ευρέος πεδίου.